

University of Groningen

De Hirsauer behandelingsmethode van het postencephalitisch parkinsonisme; een klinisch en experimenteel psychologisch onderzoek

Wuite, Jan

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1934

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Wuite, J. (1934). *De Hirsauer behandelingsmethode van het postencephalitisch parkinsonisme; een klinisch en experimenteel psychologisch onderzoek*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SAMENVATTING.

In de *inleiding* wordt gewezen op de groote toename van het aantal lijdens aan parkinsonisme, sinds de griepedemie van 1917, welke vaak met de voor 't eerst door VON ECONOMO beschreven vorm van encephalitis gepaard ging. Deze toename van het aantal lijdens voerde o.a. tot een hernieuwd zoeken naar een geneeswijze voor deze ziekte.

In *Hoofdstuk II* wordt de ontwikkeling van de Hirsauer behandelingsmethode geschetst. Op grond van pharmacologische onderzoekingen van BREMER in 1924, waaruit een relatieve ondergevoeligheid van parkinsonlijders voor atropine werd afgeleid, ging RÖMER ertoe over in het sanatorium te Hirsau zijn patienten met zeer hooge doses atropine te behandelen. ANNA KLEEMANN deelde in 1929 voor 't eerst de verrassende resultaten mede, welke hiermee bereikt waren en welke velen tot spoedige navolging prikkelden. In een literatuuroverzicht worden de verdere publicaties hierover, de tegenwoordige methodiek en de indicatiestelling der behandeling, besproken.

Hoofdstuk III geeft de ziektegeschiedenissen van 22 lijdens aan parkinsonisme, welke in de Groninger kliniek volgens de Hirsauer methode behandeld werden. In het algemeen werden, bij een voorzichtige verhooging van de atropinedosis, weinig intoxicatieverschijnselen waargenomen. Oudere patienten met sterkere arteriosclerose vormden hierop een uitzondering. Bij lijdens aan paralyse agitans kon de behandeling daarom niet worden toegepast. Uit tweemaal waargenomen abstinenteverschijnselen bleek, hoezeer regelmatige verdeeling der dagdosis atropine over het etmaal noodig is. In twee andere gevallen ontstond bij lang voortgezet atropinegebruik een hallucinatoir paranoïde psychose, welke genas na vermindering der atropinedosis. Bleek dus duidelijk dat atropine geenszins een onschuldig middel is, daartegenover staat dat de resultaten der behandeling zeer gunstig waren en het effect van alle andere behandelingsmethoden verre overtroffen. De hypersalivatie verdween steeds geheel; de motorische functies werden meestal weer normaal. Vooral de verhoogde spiertonus reageerde steeds buitengewoon gunstig. Ook de tremor nam in vele gevallen aanmerkelijk af, of verdween geheel. Daarnaast verbeterden de patienten in psychisch opzicht. De bradyphrenie werd gunstig beïnvloed. Twee gevallen van een complicerende symptomatische psychose gingen in genezing over. Enkele oorspronkelijk geheel hulpbehoevende patienten waren na de behandeling weer in staat zichzelf te helpen. Het effect der atropine is echter volkomen symptomatisch. In gevallen waar tijdelijk of definitief het atropinegebruik gestaakt werd, manifesteerde zich het parkinsonsyndroom weer in den oorspronkelijken vorm. Het gunstige resultaat met de atropine verkregen, werd zeer sterk ondersteund

door fysieke-, oefenings- en arbeidstherapie en door psychische suggestieve beïnvloeding. Om deze redenen en om de relatieve gevaarlijkheid van de atropine, is inleiding der behandeling in een kliniek gewenst. Er zal nog verder moeten worden gezocht naar een minder toxische verbinding dan de atropine vormt. Ter verdere beïnvloeding van den tremor, zal nog naar een doeltreffende combinatie met andere pharmaca gezocht moeten worden. Extreem hooge doseringen (boven 20 mgr.) zijn zelden noodig en zijn in 't algemeen ongewenst.

Hoofdstuk IV geeft een overzicht van de psychologie van het parkinsonisme, zooals dit vnl. door WIERSMA en zijn school werd uitgewerkt met experimenteel psychologische methoden. Verder worden vroegere vergelijkende exp. psychologische onderzoekingen over de werking van verschillende geneesmiddelen bij parkinsonisme besproken.

Hoofdstuk V bevat de beschrijving, van de bij de eigen experimenten geëigende methoden van onderzoek.

In *Hoofdstuk VI* worden de uitkomsten van deze proeven meegedeeld, verkregen bij 19 lijdende aan parkinsonisme vóór de behandeling en nadat bij de Hirsauer kuur de optimale atropinedosis werd bereikt. Alle proeven waarbij motorische functies werden gemeten, gaven na de behandeling een verbetering der motoriek te zien; zowel voor eenvoudige, als voor meer gecompliceerde bewegingen nam de snelheid toe. De kracht verbeterde. De motorische reactietijd werd korter. De tremor nam af, wat bleek uit tremorcurven en ook uit schrijfprouven. Het schrift werd regelmatig en duidelijker, de benodigde schrijftijd per letter nam af.

Bij de bepaling van de secundaire functie bleek, dat deze bij parkinsonisten is toegenomen en onder invloed der therapie afneemt. De bewustzijnsomvang bleek verlaagd en vernauwd te zijn en verruimde en verhoogde zich tijdens de behandeling. Rekenopgaven werden na de behandeling veel sneller opgelost dan daarvóór.

In *Hoofdstuk VII* worden deze resultaten nader ontleed. De fouten en storende factoren op de uitkomsten worden kritisch besproken en zooveel mogelijk gereduceerd. Het blijkt hierbij, dat het zeer moeilijk is proeven aan te wijzen, waarbij alleen psychische functies getest worden. Toch worden bij de rekenprouven, bij de proeven ter bepaling van den bewustzijnsomvang en der secundaire functie, in hoofdzaak psychische kwaliteiten getest. Door de met deze proeven aangetoonde verbetering is een objectief bewijs geleverd voor de beïnvloeding der psychische stoornissen door de Hirsauer behandelingsmethodiek.

Omtrent de wijze waarop men zich deze beïnvloeding heeft te denken worden enkele denkbeelden ontwikkeld.

Op de beteekenis voor het psychische leven van een normale functie en evenwichtstoestand van den hersenstam wordt gewezen. Bij stoornissen in het vegetatieve systeem treden dikwijls afwijkingen in de psychische sfeer op. De afwijkingen, welke bij het experimenteel psychologisch onderzoek bij het parkinsonisme werden gevonden, zouden als een gevolg van een verbroken evenwicht in het vegetatieve

stelsel beschouwd kunnen worden. Het feit, dat soortgelijke psychische afwijkingen, als wij bij het parkinsonisme vonden, ook worden aangetroffen bij andere in den hersenstam te localiseeren aandoeningen, pleit mede in deze richting. Het feit, dat in de psychische functies verbetering optreedt wanneer onder invloed der atropine de motorisch-vegetatieve afwijkingen tot een evenwichtstoestand terugkeeren, wordt daardoor beter begrijpelijk.

Zoowel op grond van onze klinisch-neurologische, als van onze psychologische ervaringen, moet voor het atropine naast een perifeer aangrijpingspunt, een werking op den hersenstam worden aangenomen, wat overeenkomt met de conclusies waartoe MARINESCO op grond van experimenteel pharmacologische onderzoeken kwam.

Zoowel op grond van onze klinische, als van onze psychologische waarnemingen, wordt de Hirsauer behandelingsmethode van het post-encephalisch parkinsonisme van groote waarde geacht.